

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 31.3.2005
KOM(2005) 120 v konečnom znení

OZNÁMENIE KOMISIE

Reštrukturalizácia a zamestnanosť

Predvídať a sledovať reštrukturalizáciu s cieľom rozvíjať zamestnanosť – je úlohou Európskej únie

OZNÁMENIE KOMISIE

Reštrukturalizácia a zamestnanosť

Predvídať a sledovať reštrukturalizáciu s cieľom rozvíjať zamestnanosť – je úlohou Európskej únie

Komisia navrhla znovu začať Lisabonskú stratégiu zameranú na rýchlejší a trvalejší rast a vznik väčšieho počtu a kvalitnejších pracovných miest. Realizácia týchto cieľov je založená na celkovej mobilizácii vnútroštátnych prostriedkov a prostriedkov Spoločenstva prostredníctvom zvýšeného partnerstva medzi Európskou úniou a členskými štátmi, rovnako ako aj so sociálnymi partnermi, občianskou spoločnosťou a príslušnými subjektami.

Prosperita a spokojnosť európskych občanov závisí od rýchleho prispôsobenia sa ekonomických subjektov a pracovníkov súčasným širokým spoločensko-ekonomickým zmenám, ktoré prinášajú vznik a rozvoj nových hospodárskych činností, ako aj znižovanie alebo dokonca zánik existujúcich činností a s nimi spojených pracovných miest.

Taktiež reštrukturalizácia podnikov často prináša náklady, ktoré môžu byť zvýšené nielen pre príslušných pracovníkov, ale aj pre miestne a regionálne hospodárstvo. Udržiavanie sociálnej súdržnosti, ktorá je rozlišovacím prvkom európskeho sociálneho modelu, vyžaduje vytvorenie sprievodných politík usilujúcich sa o minimalizovanie sociálnych nákladov a podporovanie hľadania alternatívnych zdrojov týkajúcich sa pracovných miest a príjmov.

V súvislosti s týmito podmienkami je potrebné zabezpečiť správne riadenie reštrukturalizácie, ktoré podlieha dvojitej požiadavke, a to ekonomickej a sociálnej. Pre podniky je vitálne prispôbiť sa zmenám: rýchle riadenie týchto operácií umožňuje zachovávať a rozvíjať ich konkurencieschopnosť. Taktiež záujem o zachovanie pracovnej príležitosti pracujúcich a uľahčenie ich prechodu do druhého zamestnania primeranej kvality, má tiež hospodársky dopad tým, že kladie dôraz na jednu z hlavných konkurenčných výhod Európskej únie: kvalitu jej pracovnej sily, ktorá je zárukou budúceho rastu. Okrem iného musí reštrukturalizácia spadať do dlhodobej predstavy rozvoja a smerovania európskej ekonomiky preto, aby zmeny boli skutočne prostriedkom na posilnenie konkurencieschopnosti.

Anticipácia a sledovanie týchto operácií je celkovo zahrnutá v Lisabonskej stratégii a vychádza z kolektívnej zodpovednosti verejných orgánov, podnikov a sociálnych partnerov.

Sociálna agenda prijatá Komisiou dňa 9. februára 2005, v rovnakom čase ako Oznámenie týkajúce sa revízie stratégie trvalo udržateľného rozvoja stanovuje, že Komisia rozvinie stratégiu v oblasti riadenia reštrukturalizácie zameriavajúc sa na lepší vzťah medzi náležitými európskymi politikami, zvýšená účasť sociálnych partnerov, podstatnejšiu synergiu medzi politikami a finančnými zdrojmi a prispôsobenie súdnych a zmluvných rámcov.

Reštrukturalizácia nie je novým javom. Únia už dlhší čas rozvíja politiky a nástroje tejto oblasti. Aj v minulosti zohrávala hlavnú úlohu v reštrukturalizácii v oblasti hutníctva a prednedávnom v stavbe lodí a textilníctve.

Tieto činnosti sa netýkajú jedine odvetví v ťažkostiach. V priebehu posledných rokov boli vytvorené hlavné sektorové skupiny, aby určili strategické perspektívy viacerých odvetví.

Z horizontálneho hľadiska sa okrem iného mnohé európske politiky podieľajú na anticipácii a sledovaní reštrukturalizácie: smernice v oblasti informovanosti a konzultácii pracovníkov, európsky sociálny dialóg, politika zamestnanosti, finančné nástroje podpory, priemyselná a podniková politika, politika rozvoja vidieka atď.

Uvedené oznámenie uvádza činnosti, ktoré je potrebné rozvíjať alebo posilniť v rámci rôznych prostriedkov, ktoré Únia môže poskytnúť na tento účel z horizontálneho a sektorálneho hľadiska. V súvislosti s realizáciou týchto činností je potrebné maximálne obmedziť zaťaženie podnikov zabezpečujúc zlepšenie anticipácie a riadenia reštrukturalizácie.

Vzhľadom na žiadosť zahrnutú v oznámení o Lisabonskej stratégii majú európski sociálni partneri zohrať na interprofesionálnej a úrovni sektorov špecifickú úlohu v realizácii rôznych smerov politík uvedených nasledovne. Sú preto vyzvaní, aby odpovedali na výzvu, ktorá je im adresovaná v bode 2.4 tohto oznámenia, ktoré súčasne zahŕňa druhú fázu konzultácie o reštrukturalizácii podnikov a európskych podnikových rád podľa článku 138 ods. 3 Zmluvy.

1. SÚČASNÉ VÝZVY

1.1. Analýza javu

Reštrukturalizácia podnikov je často vnímaná ako podstatne negatívny jav, ktorého okamžité účinky na zamestnanosť alebo na pracovné podmienky sú mnohokrát zdôraznené. Reštrukturalizácia je však často potrebná na prežitie a rozvoj podnikov. Je teda potrebné sledovať tento vývoj tak, aby jeho účinky na zamestnanosť a pracovné podmienky boli v maximálnej možnej miere prechodné a obmedzené.

Jav reštrukturalizácie sa prejavuje na úrovni podniku trvalým pretváraním štruktúry výroby pod vplyvom veľkého množstva faktorov.

Vývoj jednotného európskeho trhu a otváranie sa ekonomík medzinárodnej konkurencii predstavujú nové príležitosti pre ekonomickú dynamiku a konkurencieschopnosť podniku, ako aj pre vytváranie kvalitných pracovných miest. Konkurencia v rámci vnútorného trhu EÚ teda všeobecne podporuje prosperitu a trvalé zamestnanie, pokiaľ je hlavným faktorom inovácie, vzniku nových výrobkov, služieb a ekonomickej obnovy.

Technická inovácia tiež podnecuje reštrukturalizáciu. Na jednej strane nové informačné a komunikačné technológie umožňujú rýchlejšie a menej nákladné medzinárodné výmeny a spoluprácu vo výrobe, vytvárajúc nové aplikácie, ktoré napomáhajú k vytváraniu kreatívnejších a čo najkvalitnejších pracovných miest. Na druhej strane rozvoj nových výrobných postupov a metód spôsobuje zmenu kvalitnejších pracovných miest, ktoré vyžadujú iný typ príslušného vzdelania a výučby. Rovnako eko-inovácie sa podieľajú na vytváraní nových pracovných príležitostí a zlepšení našej sociálnej spokojnosti.

Vývoj regulačného rámca (vstup nových regulácií alebo deregulácia) prináša zmeny na trhoch výrobkov a práce.

Najhlavnejšie zmeny vychádzajúce z dopytu spotrebiteľov sa uskutočnia vzhľadom napr. na nové potreby starjúcej populácie, zvýšený ohľad na environmentálne výzvy alebo geografický vývoj svetového dopytu.

Pretváranie štruktúry výroby vyžaduje neustále úpravy:

Kvantitatívny aspekt: úpravy sa prejavujú novým zložením pracovníkov prostredníctvom výrobných činností a služieb. Skutočnosťou je pokračovanie vo vytváraní nových pracovných miest v Európe: čistých 30 miliónov v období medzi 1977 a 2002 s nárastom väčším ako 44 miliónov v oblasti služieb a poklesom približne 7 miliónov v oblasti priemyslu a 7,5 miliónov v poľnohospodárstve. Každoročne je vytvorených a zaniknutých 10% podnikov. Odhaduje sa, že v každom členskom štáte predstavuje vytvorenie a pokles pracovných miest každý deň v priemere približne 5000 až 15000 miest.

Kvalitatívne aspekty: V Európe je tendencia ísť v ústrety kvalitnejším a produktívnejším pracovným miestam v určitých sektoch. Zamestnanie v sektore služieb sa za posledných 20 rokov zvýšilo poskytnutím práce v roku 2003 2 osobám z 3; zamestnanie v sektore služieb poskytovaných podnikom sa za posledných päť rokov zvýšilo o 25%. V období medzi 1998 a 2003 Európa zaznamenala (EÚ 15) mieru zvýšenia zamestnanosti v troch kategóriách pracovníkov (s **nízkou** kvalifikáciou +2.2%, **strednou** +14.2% a **vysokou** +25.1%). Avšak podiel pracovníkov s nízkou kvalifikáciou sa celkovo v zamestnaní znížil.

Prechod pracovníkov z jedného sektora do druhého neprebíha automaticky. Zánik určitých výnimočne nebezpečných, namáhavých a znečisťujúcich zamestnaní môže byť vnímaný pozitívne, ak sú nahradené novými pracovnými miestami. Novovzniknuté pracovné miesta však nie sú vždy prijateľné pre záujemcov prepustených z pracovného pomeru, keďže umiestnenie a požadovaná kvalifikácia nie sú v oboch prípadoch nevyhnutne zhodné.

Tento vývoj postihuje predovšetkým najslabšiu časť populácie, ktorou sú najmä pracovníci s nízkou kvalifikáciou. Schopnosť Európskej únie udržať pracovné ponuky zodpovedajúce takýmto pracovníkom, je pre sociálnu súdržnosť rozhodujúca.

Okrem tohto trvalého postupu môžu mať výkyvy spojené s technologickými prekážkami, obchodným vývojom, rozhodnutiami verejnej politiky ťažký dopad na určité priemyselné odvetvia a/alebo regióny pokiaľ ide o zničenie ľudského kapitálu a zníženie potenciálneho rastu. Negatívne následky môžu byť zmierené primeranou činnosťou verejných orgánov a efektívnou koordináciou príslušných subjektov.

Nutnosť sledovania účinkov rozširovania vnútorného trhu a otvárania ekonomiky konkurencii

Ak otvorenosť všeobecne prináša zisk v oblasti rastu a zamestnanosti, stáva sa tým synonymom nákladných premien pre podniky a príslušných zamestnancov. Sú to v prvom rade slabší zamestnanci s relatívne nízkou kvalifikáciou, ktorí sú zasiahnutí tým, že otvorenosť prináša určitú formu skrytého znovurozdelenia, ktoré musí byť napravené. Táto skutočnosť odpovedá nielen **imperatívu v oblasti sociálnej spravodlivosti**, ale aj **politickému imperatívu**, kvôli nesúladu medzi nákladmi – na

všeobecnej úrovni obmedzených, avšak viditeľných, konkrétnych a intenzívnych – a zisk z otvorenosti, ktorý napriek vysokej úrovni ostáva rozptýlený a ťažko pozorovateľný: tento nesúlad prináša reakcie odmietnutia a otvorenosti. Napokon ide o **ekonomický imperatív** týkajúci sa anticipácie cielených politík, ktoré môžu umožniť zníženie náležitých nákladov určených na zmenu a uľahčenie prechodov.

Empirické štúdie všeobecne poukazujú, že veľkosť týchto nákladov, aj keď ľahko odhadnuteľných, ostáva veľmi obmedzená v porovnaní so ziskom, ktorý možno dosiahnuť z otvorenosti, v mnohých prípadoch v pomere jedna k dvadsiatim. Ich účinok je však potenciálne omnoho vyšší z niekoľkých dôvodov:

- náklady spojené s otvorenosťou sa všeobecne týkajú určitých sektorov alebo regiónov;
- neexistuje priama kompenzácia medzi povahou nákladov a nadobudnutými ziskami z otvorenosti;
- náklady a zisky z otvorenosti sa prejavujú rôzne z časového hľadiska;
- rovnako sa neprejavujú na rovnakom mieste.

Vzťah medzi otvorenosťou a sledovaním týchto účinkov je explicitný v Spojených štátoch, ktoré odjakživa považovali medzinárodné obchodné rokovania a vytváranie opatrení, ktoré sprevádzajú účinky otvorenosti, ako dve strany tej istej politiky medzinárodnej integrácie. Trade Adjustment Assistance Reform Act z roku 2002 viac ako zdvojnásobil finančné prostriedky vyčlenené na tento program (1,4 miliárd amerických dolárov na rok 2004), z ktorých ťažili nielen zasiahnuté podniky, ale aj pracovníci, ktorí niesli následky za otvorenosť.

Pre EÚ je samozrejmé, že nesie zodpovednosť za náklady politík, ktoré implementuje. Táto skutočnosť bude v budúcnosti ešte naliehavšia ako v súčasnom období, bude obširnejšia najmä vzhľadom na implementáciu obchodných dohôd (ukončenie platnosti kvót na textil, dohoda o voľnom obchode medzi EÚ a Chile a rokovania o nových dohodách (Rozvojová agenda z Dohy, dohoda o voľnom obchode medzi EÚ s Mercosurom, dohoda o voľnom obchode medzi EÚ a Radou pre vzťahy s krajinami Golfského zálivu). Taký je význam opatrení týkajúcich sa pomoci Spoločenstva v prípade krízy stanovených v bode 2.1.3. uvedeného oznámenia.

Európa každodenne vytvára pracovné miesta, ale na to, aby z toho mohli ťažiť noví uchádzači a tí, ktorí sú ovplyvnení reštrukturalizáciou, je potrebné zlepšiť fungovanie pracovného trhu, posilniť aktívne politiky týkajúce sa zamestnanosti, predvídať zmeny a sprístupniť mechanizmy, ktoré uľahčujú prechody z jedného zamestnania do druhého. Je teda potrebné posilniť partnerstvo medzi všetkými subjektami združujúcimi sa okolo totožnosti potenciálnych komparatívnych výhod, odhadnúť vývoj, ktorý sa očakáva na úrovni každého úseku trhu a práce, teda v oblasti celého trhu práce, aby príslušné subjekty predvídali efektívnejšie a čo najpresnejšie budúci vývoj miesta a potenciálne zasiahnuteľnej populácie. Rovnaký druh komparatívnych výhod sa objavuje v určitých oblastiach, ako napr. v malých a stredných mestách s nízkym stupňom zaľudnenia a v atraktívnych vidieckych oblastiach, v ktorých je vyššia životná a pracovná úroveň možná vďaka nízkym nákladom.

1.2. Anticipácia a riadenie zmeny v prospech všetkých

Predchádzajúca analýza poukazuje, že Európa nie je konfrontovaná s neľútostným ekonomickým a sociálnym úpadkom, ale s nerozriešenou výzvou týkajúcou sa anticipácie a riadenia zmeny.

Netreba zabúdať na hlavný dopad javu v určitých európskych krajinách, ktoré sú ešte stále v procese transformácie, konfrontovaných so širokou ekonomickou a sociálnou prestavbou, ktorá vyžaduje vynaloženie mimoriadneho úsilia prostredníctvom politiky súdržnosti. Reštrukturalizácia sa však týka Únie ako celku. Politiky a nástroje Spoločenstva musia brať na vedomie rôznorodosť účinkov v závislosti na regiónoch a priniesť odpovede prispôbené celému územiu Európy.

2. ODPOVEDE NA ÚROVNI SPOLOČENSTVA– ÚLOHA EURÓPSKEJ ÚNIE

Tieto odpovede spadajú do všeobecnejšieho rámca stratégie rastu a zamestnanosti navrhnutej Komisiou dňa 2. februára 2005, ktoré sú pozadím politiky určenej na využitie príležitostí a na vyhnutie sa tomu, aby sa reštrukturalizácia nepremenovala na ľudskú a sociálnu drámu.

Je samozrejmé, že väčšina konkrétnych odpovedí na súčasné výzvy sa nachádza pod európskou úrovňou. To znamená, že Európska únia disponuje zdrojmi prospešnými na anticipáciu a sledovanie zmeny. Zohráva teda dôležitú úlohu v troch oblastiach:

- prostredníctvom horizontálnych politík, ktoré vedie, koordinuje alebo presadzuje, prispieva k vytváraniu podmienok na dlhodobý ekonomický a technologický rozvoj a na zjednodušenie anticipácie zmeny;
- prostredníctvom primeranej kapacity na určenie sektorového vývoja a nástrojov na zasiahnutie v prípade trvajúcich prekážok v určitých sektoroch alebo regiónoch, Európska únia podporuje efektívnu spoluprácu všetkých zúčastnených strán;
- uvedomujúc si úlohu, ktorú sociálni partneri môžu zohrávať pri anticipácii a riadení zmeny, dáva im možnosť, aby sa stali jej subjektami.

2.1. Mobilizácia horizontálnych politík Spoločenstva

Posilnenie spolupráce politík

Reforma Európskej stratégie zamestnanosti

Reforma finančných nástrojov a úloha štrukturálnych fondov vrátane prípadu krízy

Priemyselná politika

Politika hospodárskej súťaže

Vonkajšia politika

Zlepšenie meracích nástrojov

2.1.1. Posilnenie spolupráce politik Spoločenstva

Medzi rôznymi politikami, činnosťami a vnútornými cieľmi je potrebná väčšia konvergencia a synergia.

Vyžaduje si to dôkladnú koordináciu v rámci Komisie, ktorá sa má rozvíjať prostredníctvom založenia zvláštnej vnútornej jednotky združujúcej príslušné oddelenia Komisie, ako aj pravidelný dialóg s Európskym parlamentom a Radou.

2.1.2. Reforma Európskej stratégie zamestnanosti (ESZ)

Na základe návrhu o novom začatí Lisabonskej stratégie, Komisia v roku 2005 navrhne preskúmanie ESZ. Rámec politiky zamestnanosti bude zameraný na tri podstatné priority vzhľadom na anticipáciu a riadenie reštrukturalizácie: upútať pozornosť a udržať na pracovnom trhu čo najväčší počet osôb, zlepšiť schopnosť prispôsobenia pracovníkov a podnikov a viac investovať do ľudského kapitálu.

V súlade s týmto preorientovaním ESZ podporí zvýšeným spôsobom vnútroštátne politiky, ktoré sa podieľajú na anticipácii a sledovaní reštrukturalizácie.

2.1.3. Finančné nástroje preskúmané na efektívnejšiu anticipáciu a riadenie reštrukturalizácie.

Komisia svojím návrhom o finančných perspektívach na obdobie 2007-2013 navrhla väčšie sústredenie sa na štrukturálne fondy týkajúce sa cieľov lisabonskej agendy prostredníctvom strategických orientácií Spoločenstva, ktoré predstavujú základ vnútroštátnych stratégií. Európsky sociálny fond už postupuje vo financovaní činnosti anticipácie a riadenia reštrukturalizácie. Návrh nového nariadenia ESF znova potvrdzuje túto úlohu, najmä:

- zlepšením schopnosti prispôsobenia pracovníkov a podnikov „v spojitosti s reštrukturalizáciou sektorov a podnikovej sféry“;
- podporou investovania do ľudského kapitálu a celoživotného vzdelávania; ESF môže pomôcť pri rozvoji kvalitných vzdelávacích systémov zameraných na potreby miestnej úrovne a založených na rozsiahlom partnerstve;
- vytváraním partnerstiev a dohôdov týkajúcich sa zamestnanosti a inovácie na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni; podporí napríklad rozvoj systémov a nástrojov určených na predvídanie ekonomických a sociálnych zmien;
- posilnením kapacity inštitúcie a efektívnosti subjektov, napríklad prostredníctvom školenia „manažéri zmeny“;
- posilnením synergie a partnerstva medzi subjektami odborného vzdelania a regionálneho rozvoja.

Európsky fond regionálneho rozvoja zohrá rovnako dôležitú úlohu v rozvíjaní nových činností vďaka investovaniu do výskumu a rozvoja, šíreniu inovácie a vytváraniu infraštruktúr s cieľom trvalého riadenia zdrojov.

V súvislosti s rozvojom vidieka je prispievanie vidieckych oblastí k týmto cieľom iný ako prispievanie mestských oblastí: v oblastiach s nízkou hustotou obyvateľstva dochádza k dosiahnutiu konkurencieschopnosti prostredníctvom mnohoovetvového hospodárstva, modernizácie tradičných remesiel a technológií, poskytovania inovačných služieb, využívania výhod, ktoré ponúka životné prostredie atď.

Hlavné finančné nástroje, o ktoré majú v tomto rámci záujem členské štáty, je možné získať z Fondu pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka. V tejto súvislosti sa žiada, aby sektorové politiky (poľnohospodárstvo, priemysel, služby) a územné politiky (regionálna, vidiecka, mestská, miestna) postupovali spôsobom dopĺňania a začleňovania, ktorého cieľom je zvyšovanie účinkov rastu a zamestnanosti.

Takisto iné programy prispievajú k efektívnejšej anticipácii a integrácii ekonomických zmien. Rámcový program výskumu sa usiluje o posilnenie vedeckých a technologických báz priemyslu Európskej únie s cieľom povzbudiť jedinečnosti a tvorivosti európskeho výskumu a medzinárodnej konkurencieschopnosti vzhľadom na jej hospodárstvo.

Programy odbornej prípravy a vzdelávania zohrávajú hlavnú úlohu v napomáhaní k tvorbe konkurencieschopnej a dynamickej ekonomiky založenej na vedomosti podporujúcej mobilitu. Tento aspekt bude tiež posilnený prijatím nového programu začleneného na obdobie 2007–2013 s cieľom dlhodobého vzdelávania.

Schopnosť intervencie Spoločenstva v prípade krízy

Napriek úsiliu na dosiahnutie zlepšenia anticipácie zmeny môže dôjsť k nepredvídaným prekážkam alebo k takým prekážkam, ktoré budú mať ťažký regionálny alebo sektorový dopad (pozri vyššie uvedený bod 1.1), vyžadujúc zásah zo strany verejnosti s cieľom uľahčiť nevyhnutný prechod.

Regionálna politika týmto ukázala svoju efektívnosť. Z tohto dôvodu Komisia navrhla v rámci finančných perspektív na obdobie 2007-2013 vytvorenie rezerv v rámci štrukturálnych fondov na nepredvídané situácie (vo výške 1 % z dotácie „Konvergencia“ a 3% z dotácie „Konkurencieschopnosť“ členským štátom za rok), ktoré budú týmto tiež mobilné, teda v úzkom styku s regionálnymi orgánmi a sociálnymi partnermi. Navrhla tiež vytvorenie vyrovnávacieho fondu na rast s ročným rozpočtom 1 miliardy eur na rok.

2.1.4. Priemyselná politika a politika podnikania

a) Pokračovanie oznámenia z apríla 2004

Komisia bude pokračovať v implementácii obnovenej priemyselnej politiky navrhutej v apríli 2004. Bude to zahŕňať najmä zlepšenie finančného rámca uplatňovaného na podniky, podporu ich úsilia v prospech inovácie a konkurencieschopnosti a efektívnejšie koordinovanie činnosti najmä na úrovni sektorov.

b) Posilnené sektorové a regionálne monitorovanie

Efektívnejšia anticipácia zmeny sa nadobúda lepším poznaním sektorov, ich perspektív a použiteľných zdrojov na podporu rastu a zamestnanosti. V priebehu

posledných rokov Komisia vytvorila skupiny na vysokej úrovni, ako napr. neformálne a dočasné inštanície zoskupujúce všetky prijímajúce strany, aby konfrontovali stanoviská týkajúce sa ťažkostí a možností každého sektora a našli spoločné stanovisko.

Niektoré sektory však pristúpili k rýchlym a rozsiahlym zmenám, ktoré môžu mať vážny dopad na niektoré regióny, ktoré nedisponujú dostatočnou rôznorodosťou pracovných ponúk a kvalifikovanosťou zamestnancov. V súvislosti s týmito skúsenosťami a rizikami Komisia plánuje pristúpiť k hlbšiemu monitorovaniu sektorov, v ktorých je takáto zmena očakávaná v najbližšom čase. Sústreďí sa na analýzu vývoja konkurencieschopnosti, možnosti a environmentálne hrozby, dôsledky na regionálnej úrovni a opatrenia, ktoré by sa mohli prijať na úrovni Spoločenstva s cieľom predvídať a sledovať zmenu. V otázkach zamestnanosti a vzdelávania prípadne požiada Výbory pre európsky sektorový sociálny dialóg.

Toto vyjadrenie bude upresnené v pripravovanom oznámení o sektorovom rozsahu priemyselnej politiky. Komisia sústreďí svoje úsilie v roku 2005 okrem automobilového sektora na vývoj textilného sektora a stavbu lodí.

c) Iné činnosti

Komisia okrem iného navrhla začatie spoločných technologických iniciatív na financovanie programov rozvoja výrobkov alebo sociálne prospešných služieb, ktoré by mohli viesť ku konkurencieschopnej výhode a k vytváraniu nových trhov a nových pracovných miest.

Technologické platformy vytvoria fórum na vyjadrenie potreby všetkých príslušných strán vzhľadom na súčasný stav výskumu a technologického rozvoja.

Imperatívom je rovnako využiť v maximálnej miere príležitosti nových pracovných miest v duchu súčasných trendov. Akčný plán pre eko-inovácie je jedným zo strategických zložiek.

2.1.5. *Politika hospodárskej súťaže*

Presné uplatňovanie pravidiel hospodárskej súťaže, vrátane kontroly štátnej pomoci, vo všeobecnosti významne prispieva k dlhodobému rastu a zamestnanosti a podporuje ponuku výrobkov a služieb, ktoré sú zároveň odrazom rôznych európskych hodnôt týkajúcich sa najmä ochrany životného prostredia, ako aj prijateľných pracovných podmienok.

V oblasti štátnej pomoci Komisia pracuje na reforme svojej politiky týkajúcej sa kontroly štátnej pomoci, najmä s cieľom podieľať sa na implementácii lisabonskej agendy preorientovaním štátnej pomoci do oblastí, ktoré sa najviac podieľajú na raste a zamestnanosti.

Pokiaľ ide o kontrolu sústreďenia podnikania, nové pravidlo o zlučovaní podnikov uľahčuje priemyselnú reštrukturalizáciu a odpovede na výzvy čím ďalej tým globálnejšej ekonomiky, zvyšujúc zákaz alebo úpravu zlučovania podnikov, ktoré môže mať negatívny vplyv na konkurenciu.

Zástupcovia zamestnancov môžu v rámci vedeného výskumu týkajúceho sa výnimočných konkurenčných záležitostí oznámiť svoje stanovisko Komisii:

- podľa nového nariadenia o zlučovaní podnikov a podobne podľa protitrustových postupov majú už zástupcovia zamestnancov právo byť vypočutí ako tretie strany; môžu písomne predložiť pripomienky, zúčastňovať sa na vypočutí a požiadať o zorganizovanie stretnutia;
- podľa pravidiel a postupov štátnej pomoci majú zástupcovia zamestnancov právomoc, ako tretie strany, predložiť informácie Komisii, ktorá po požiadaní príslušného členského štátu, aby predložil svoje pripomienky, na ne môže prihliadať; Komisia sa rovnako môže stretnúť so zástupcami zamestnancov, aby sa oboznámila s ich stanoviskami k osobitým prípadom.

2.1.6. *Vonkajšia politika*

Sociálna agenda plánuje prostredníctvom vonkajších činností podporiť zamestnanosť, sociálnu politiku a primeranú prácu pre všetkých. Prejavuje sa to najmä podporou základných sociálnych práv, rozvojom sociálneho dialógu, sociálnou zodpovednosťou podnikov a sociálnym zabezpečením, ako aj podporou proaktívneho riadenia zmeny na svetovej úrovni. Napĺňanie týchto cieľov bude pokračovať v rámci výmen medzi EÚ a jej partnermi, ako aj s medzinárodnými organizáciami (ILO, OECD, OSN a organizáciami zapojenými do riadenia hospodárskych záležitostí – MMF, SB a SOO).

V obchodnej oblasti bude Komisia naďalej konať tak, aby rokovania o rozvojovom programe z Dohy boli rozvojovým faktorom. Okrem iného sa bude usilovať o posilnenie ochrany intelektuálneho vlastníctva a boja proti falšovaniu. Napokon bude pokračovať prijímať potrebné a stanovené opatrenia v dohodách SOO s cieľom čeliť opačným účinkom praktík, ktoré porušujú základné princípy trhového hospodárstva (damping a ilegálne subvencie).

2.1.7. *Posilnenie nástrojov na meranie reštrukturalizácie*

Európske stredisko pre sledovanie zmien v Dubline je žiadané rozvinúť nástroje kvantitatívnej a kvalitatívnej analýzy a monitorovanie reštrukturalizácie s cieľom poskytnutia lepšie podložených základov na verejnú diskusiu o reštrukturalizácii a delokalizácii.

2.2. **Posilnenie partnerstva s cieľom zmeny**

Posilnenie sociálneho sektorového dialógu

Sociálna zodpovednosť podnikov

Založenie fóra „Reštrukturalizácia“

Okrem vyjadrenej výzvy v nižšie uvedenom bode 2.4 zohrávajú sociálni partneri rozhodujúcu úlohu, najmä v dvoch oblastiach:

- v kruhu Výborov pre európsky sektorový sociálny dialóg majú za úlohu rozvíjať problematiku anticipácie štrukturálnej zmeny, najmä na základe záverov

z rokovania stanoveného v nižšie uvedenom bode 2.4, ako aj prác rozvinutých v oblasti sektorového a regionálneho monitorovania.

- berúc do úvahy ich poznatky súvisiace so sektormi, môžu zohrávať úlohu v informovanosti a v alarmovaní orgánov na všetkých úrovniach. Ak sa sociálni partneri rozhodnú alarmovať o znepokojujúcom vývoji, Komisia rozhodne o vykonaní posilneného sektorového a regionálneho monitorovania v súlade s vyjadrením stanoveným vo vyššie uvedených bodoch 2.1.3 a 2.1.4.

Komisia predloží v blízkej budúcnosti Oznámenie o sociálnej zodpovednosti podnikov týkajúce sa najmä pozitívnych iniciatív, ktoré podniky zavádzajú v prípadoch reštrukturalizácie vzhľadom k prijímajúcim stranám. Je známe, že podniky schopné riadiť reštrukturalizácie prihliadajúc na sociálnu zodpovednosť sú často tie, ktoré získavajú najlepšie výsledky v konkurencieschopnosti a adaptabilite na trhu.

Komisia v roku 2005 založí fórum „Reštrukturalizácia“. V súvislosti s prácou rozvinutou existujúcimi útvarmi, bude týmto spôsobom úlohou tejto inštalácie pravidelné sledovanie spojovacích prvkov vývoja a podpory rozličných iniciatív, ktoré zahŕňajú okrem účasti Komisie, aj účasť iných európskych inštitúcií, ako aj sociálnych partnerov a externých vedeckých predstaviteľov.

2.3. Prispôsobenie finančného a zmluvného rámca

Modernizácia a zjednodušenie predpisov

Zelená kniha o vývoji pracovného práva

Podpora mobility pracovníkov

V tomto paragrafe je v prvom rade vhodné pripomenúť činnosť modernizácie a zjednodušenia predpisov stanovených v akčnom programe (Lisabon).

V rámci Zelenej knihy o vývoji pracovného práva prevedie Komisia analýzu vývoja súčasného vývoja nových modelov organizácie práce a úlohy pracovného práva, vzhľadom na potrebu čeliť vývoju s cieľom ponúknuť prostredie, ktoré by podporilo efektívny prechod na pracovný trh.

S cieľom podpory mobility v rámci Spoločenstva Komisia predloží návrh smernice o zlepšení prenosu práv doplnkového dôchodku.

2.4. Druhá fáza konzultácie európskych sociálnych partnerov o reštrukturalizácii podnikov a európskych podnikových rád

Táto druhá fáza konzultácií vyzýva sociálnych partnerov, aby sa výraznejšie podieľali na prostriedkoch anticipácie a riadenia reštrukturalizácie. Sú vlastne kľúčovými aktérmi na vykonávanie činnosti v oblasti reštrukturalizácie.

Táto druhá fáza konzultácií by mala sociálnych partnerov vyzývať hlavne k tomu, aby pokračovali v prebiehajúcich prácach, podporujúc prijatie ich efektívnejších orientačných postupov týkajúcich sa reštrukturalizácií a európskych podnikových rád.

Komisia ich od januára 2002 oboznámila s otázkou reštrukturalizácií, žiadajúc ich, aby určovali a rozvíjali riadne postupy v oblasti reštrukturalizácie v celej Európe. Sociálni partneri týmto vyjadrili najhlavnejšie orientácie na riadenie zmeny. Úlohou tejto novej etapy je zaručiť implementáciu týchto orientácií a ich budúci rozvoj, najmä však podporiť prijatie týchto orientácií.

Komisia, okrem iného, v apríli 2004 začala prvú fázu konzultácií týkajúcich sa revízie smernice o európskych podnikových rádoch. Tieto inštalácie zohrávajú hlavnú úlohu v oblasti anticipácie a riadenia reštrukturalizácie. Aj v tomto bode sociálni partneri posúdili úvahu celoeurópskeho rámca, stanovujúc vytvorenie princípov alebo orientácií zakladajúcich sa na prieskume výborov na mieste.

Vzhľadom k týmto prácam a príspevkom považuje Komisia za vhodné zvýšiť európsky sociálny dialóg, pokiaľ ide o tieto dve úzko spojené otázky v rámci partnerstva rastu a zamestnanosti, ktoré je jadrom obnovennej Lisabonskej stratégie. Podporuje teda európskych sociálnych partnerov, aby zvýšili prebiehajúce práce a zorganizovali rokovanie s cieľom stanovenia dohody medzi nimi, ktorá by sa týkala spôsobov a prostriedkov na:

- implementáciu mechanizmov uplatňovania a monitorovania už určených orientácií v oblasti reštrukturalizácie, ako aj zorganizovanie diskusie o ich rozvoji;
- podporu prijatia najefektívnejších postupov vytýčených v už stanovených orientáciách o reštrukturalizácii, prípadne;
- podporu riadnych postupov vo fungovaní európskych podnikových rád na ich zefektívnenie, najmä pokiaľ ide o ich úlohu činiteľov zmeny;
- rozvíjanie spoločného prístupu k ďalším príslušným bodom uvedeného oznámenia, najmä k vzdelávaniu, mobilite, sektorovému rozmeru a anticipácii.

Komisia bude v tejto oblasti sledovať práce sociálnych partnerov a pristúpi k analýze dosiahnutého pokroku odo dnes do Tripartitného sociálneho samitu, ktorý sa bude konať v roku 2006.

3. ZÁVER

Komisia je presvedčená o tom, že reštrukturalizácia nesmie byť synonymom sociálnych ústupov a stratou hospodárskej podstaty. Majú byť naopak zárukou hospodárskeho a sociálneho pokroku. Avšak iba pod podmienkou, že ich vývin bude správne predvídaný, že podniky ich budú môcť riadiť efektívne a rýchlo a že sa verejná činnosť bude za vhodných podmienok podieľať na ich sledovaní.

Politiky snažiace sa čeliť postupu zmeny, teda znehybniť hospodárske štruktúry, by týmto iba presunuli problém na istý čas a zväčšili svoje negatívne účinky. Podporili by tiež spomalenie inovácie a stratu konkurencieschopnosti európskych podnikov. Na druhej strane by politiky prejavujúce sa znížením pracovných príležitostí zamestnancov mali ťažký dopad na potenciálny rast a sociálnu súdržnosť.

Odpovede, ktoré je potrebné priniesť na úrovni Spoločenstva, sa teda majú týkať štyroch požiadaviek:

- Požiadavka súdržnosti medzi príslušnými politikami potrebná na to, aby rast a reštrukturalizácia, ktoré zahŕňa, neviedli k zániku ľudského kapitálu.
- Dlhodobá požiadavka, ktorej súčasťou musia byť rôzne politiky Spoločenstva. Na to, aby hospodárske a sociálne subjekty mohli reagovať, musia sa preukázať schopnosťou predvídať.
- Požiadavka účasti sociálnych partnerov, ktorá zastáva zo všetkých príslušných subjektov prvoradé miesto.
- Zohľadnenie územného rozsahu, keďže práve na miestnej úrovni je anticipácia zmeny najúčinnnejšia. Z tohto hľadiska má regionálna politika a politika súdržnosti Európskej únie zohrávať úlohu katalyzátora.

Príloha

Navrhnuté opatrenia

- Revízia Európskej stratégie zamestnanosti vzhľadom na tri priority: zvýšiť mieru zamestnanosti, zvýšiť prispôsobivosť pracovníkov a podnikov, viac investovať do ľudského kapitálu.
- Reforma finančných nástrojov najmä na posilnenie dlhodobého prispievania kohéznej politiky, ESF a európskych programov odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania na Lisabonskú stratégiu.
- Založenie vyrovnávacieho fondu rastu (s dotáciou 1 miliardy eur) a rezerv na nepredvídané situácie v rámci politiky súdržnosti (vo výške 1% z dotácie „Konvergencia“ a 3% z dotácie „Konkurencieschopnosť“), aby čelil nepredvídaným problémom.
- Podpora základných sociálnych pravidiel, primeranej práce a sociálneho dialógu vo vonkajších politikách.
- Posilnenie monitorovania reštrukturalizácie Európskym strediskom pre monitorovanie reštrukturalizácie.
- Posilnené sektorové a regionálne monitorovanie sektormi, v ktorých je táto zmena konkurencieschopnosti očakávaná v najbližšej dobe.
- Posilnené zapájanie sa výborov sektorového sociálneho dialógu v oblasti reštrukturalizácie.
- Vytváranie zvláštnej vnútornej jednotky Komisie poverenej reštrukturalizáciou.
- Založenie fóra „Reštrukturalizácia“.
- Uvedenie Zelenej knihy o vývoji pracovného práva.
- Zjednodušenie mobility pracovníkov v rámci Spoločenstva.
- Začatie druhej fázy konzultácie sociálnych partnerov a európskych podnikových rád o reštrukturalizáciách, najmä s cieľom podporovať prijatie ich najefektívnejších orientačných postupov týkajúcich sa reštrukturalizácie a európskych podnikových rád.